

Financování vědecké práce

Mívám barvitě sny, jako filmy od Stanleyho Kubricka. V těch snech se široce zavřenýma očima analyzuji své snové iracionální okolí a nalézám, tak jako každý zaujatý pozorovatel, na prvý pohled nejen takové nesrovnalosti jako, že si někdo vezme na ples či koncert pouze omšelý odpolední oblek, ale vidím i to, že pánovi z límečku saka nobl smokingu vykukuje sponka zapínacího motýlku, či to, že si pán do fraku vzal košili s kapsičkami na prsou. Prostě a jednoduše tam vidím, že věci „nehrají dohromady“. Cítím však, že pokud potíží je v tom, že ten pán víc na sebe nemá a je chud, je to vidět.

Vo mnoho více hororoidních snech o financování a hodnocení vědy na našem českém pískovišti je to podobné. Nenajdete v mých snech spokojeného jedince. Ať již proto, že „ty zatracené grantovky“ chtějí prý jako výstup pouze publikaci v recenzovaném a impaktovaném časopise; anebo proto, že je bezudně financována činnost (pravděpodobně ve srovnání s úrovní toho pána v masce z benátského karnevalového reje, který pronáší výrok) podměrečná, nezasloužící si ani lidské ba ani finanční pozornosti, ubírající tak možnosti financovat „skutečnou a pravou vědu“. Jiným pak vadí maličkosti, jako, že museli hlídat na koruny každoroční bilanci několikaletého projektu i s tím, že se jako „v minulém století“ kupovaly koncem roku zbytečnosti, či to, že si někteří zvláště vypečení jedinci nadržávají navzájem finance přímo do ruky. Potíž cítím v tom, že „ten pán na víc nemá a je chud“, ale i v tom, že je to vidět.

Analyzuji sen dále a vidím, že ve světě naplněném pokrytectvím a pychou jsme okopirovali model, který ve velkých systémech téměř fungoval. Okopirovali jsme papírování, posudkování, hodnocení, učené komise, nadkomise, podkomise, a podpodkomise, formuláře o tisíce stranách, ve kterých forma vítězí nad obsahem, ale systém jsme naplnili zlomkem peněz, ve srovnání s úrovní toho modelu, který jsme kopirovali. Na malém hnojišti, kde je pět badavých kohoutů pak tito jmenovaní svedli nelitostný boj o financování čehosi, co každý považoval za vědecky vzrušující a neodkladné. Kohouti z této pětičky psali posudky tvrdě, přetvrdě, či posílali posoudit projekty lidem, o nichž bylo známo, že pro ně „jen to nejlepší je dost dobré“, neboť jenom tak bylo lze dosíci dalšího pokroku věd tu i onde (to jest, aby to, co z jejich pohledu nemá být financováno, poskytlo peníze do malutkého kadlubu, o kterém se právě rozhoduje). Aby se mezi sebou lépe utkali, vypustili jeden na druhého strašlivou hydru, ekonomicko-právnícko-úřednickou lobby, která uchopivše skvělou příležitost (neboť bez ní v budoucnu věda nebude vůbec možná) udělala si z toho kšeftiku vynikající živnost. Nakonec se do toho pustili i mafiáni a za pár „kapříků“ udělali ve všem pořádek po svém.

Sny mohou někdy být i optimističtější, neboť v tomto světě postupně peněz vložených do systému skutečně přibýlo, ale nezměnil se systém, ve kterém badající nebožák, který tyto peníze získal (namnoze z mnoha zdrojů) musí věnovat podstatnou část své bdělé existence na administraci svého portfolia a bádá, jak by řekl Werichův Císař, „o to méně“.

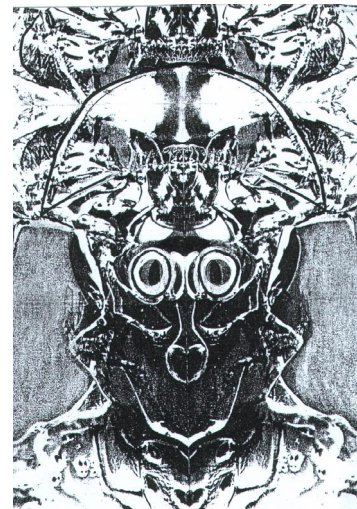
Budím se ze sna a začínám upřímný pocit, že nadešel čas dychtící po změně. Tu změnu si v polosnu představuji například tak, že (a zase je možno kopírovat systém, který se osvědčil) badatel, který úspěšně splnil několik projektů, má dostatečnou kvalifikaci odbornou, kapacitu lidské síly, ustojí bibliografickou analýzu své produkce, dostane na základě určitého řízení cosi,

čemu se například u školníků říkávalo „definitiva“ a bude bádát až do doby, kdy toho sám nechá, nebo do doby, kdy se na třetí vážné varování nevrátí zpět do skupiny se žadánými vlastnostmi (tudíž, není to „trafika“ nadosmrti). Říkám, že bude bádát a ne vyplňovat o své práci hlášení o obecně známých věcech, jako třeba o svých „publikacích“, neboť každý gramotný člověk ví, že je najde na „Web-of-Science“, pokud citace za něco stojí. To,

jestli děkuje tomu nebo onomu zdroji financí pak příčinnivý úředník snadno alokuje, protože badatel, o něž je postaráno, nemusí bádát na čtrnácti projektech, ale na jednom a pořádně. Svět se zjednoduší i tak, že napříště budou existovat jen tři účty „mzdy“, „provozní prostředky“ a „investice“. Poskytovatel peněz bude rád, když v poloze „mzdy“ bude hodně peněz, neboť se tak ve vědě a výzkumu vytvoří nová pracovní místa a na bruselské šlehnutí kouzelného proutku rostoucí počet odborně vzdělaných lidí najde i práci. To, že budou silně obsazeny i finance investiční způsobí, že dlouhodobý pokrok pak již ničím nepůjde zadržet. I o mládež bude postaráno. Každý bude moci soutěžit o finance na práci, například tak, jak je tomu v soutěži o granty Sigma-Aldrich, kde mladí vědci dostávají granty ne za to, co naslibují, ale za to, co již udělali a jak to dokáží „prodat“ (a jde to tak prý již 6 let !!).

V tom polospánku před sebou vidím i to, že badající jsou sice přisně, leč lidsky hodnoceni (a hodnotitelé přepětlivě vybírání a respektováni), aniž jsou však vyrušováni z plodných odborně-badatelských úvah a učených disputací bez důvodu, neboť jak již bylo řečeno, o skutečné vědecké práci je vše podstatné každoročně veřejně a přehledně publikováno a je mrhání penězi a lidskou silou, pokud to děláme podruhé (byť česky). Důvodem k vyrušení bude snad například dotaz po nenalezené odborné publikaci za poslední období, na který jaře badatel odpoví, že taková skutečně není, protože je přihlášen patent a na tento patent si již brousí zuby finančně silná skupina filantropicky šířící „dobrodružný“ (venture) kapitál a takovou publikaci by si řečený kapitalista nepřál, a doloží to „Letter of Intent“.

Polospánek se snad změní ve věstecké vytržení a já (možná i nad miskou dýmajícího koření) uvidím tým badatelů, který „má skvělý tah na branku“, není podvyživen a o nějž je společensky pečováno, nejen slovy. Nejedna filozof-samouk si sice myslí, že nejlépe se bádá v nouzi, leč takový výrok vyvolává u zasvěcenců úsměv, neboť my již víme, že „ten pán, který toho moc nemá a je chud“ toho taky moc nevybádá; a to bylo, je a bude snadno vidět.

Grafika J. Hanzlík

Pavel Drašar